

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]

SECINĀJUMI, sniegti 2006. gada 30. novembrī¹

I — Ievads

(pirmais jautājums) un vai atbilstoši konkrētam gadījumam šādi noteikumi ir nesaderīgi ar vienu vai otru no šiem pantiem (otrais, trešais un ceturtais jautājums).

1. Ar 2004. gada 30. marta rīkojumu par prejudiciāla jautājuma uzdošanu *Högsta domstolen* (Zviedrijas Augstākā tiesa) iesniedza Tiesai četrus prejudiciālos jautājumus par EKL 28., 30. un 31. panta interpretāciju.

3. Šis prejudiciālā nolēmuma lūgums tika iesniegts prāvas starp vienpadsmit Zviedrijas pilsoņiem, tostarp [Rosengren] kungu, un *Riksåklagaren* (Karalistes prokurors) ietvaros par viņa kastu konfiskāciju, kas importētas pa pastu, no kurām daļa ir pasūtītas Dānijas izplatītāja *Internet* lapā un daļa tieši no Spānijas ražotāja, neievērojot Likumu par alkoholu.

2. Būtībā iesniedzējtiesa jautā, vai tādi noteikumi kā 1994. gada 16. decembra likums Nr. 1738 Par alkoholu (*alkohollag*, turpmāk tekstā — “Likums par alkoholu”), ar kuru ir aizliegts rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu izklāstītajos apstākļos fiziskām personām importēt personīgām vajadzībām alkoholiskos dzērienus, kuru mazumtirdzniecība Zviedrijā ir pakļauta monopola režīmam, ir jāpārbauda EKL 31. panta par valsts komerciālo monopolu pielāgošanu izpratnē vai arī EKL 28. panta, ar ko aizliedz importa kvantitatīvos ierobežojumus vai citus pasākumus ar līdzvērtīgu iedarbību, izpratnē

4. Sākotnēji lieta tika nodota izskatīšanai Tiesas trešajai palātai, kurā tiesas sēde notika 2005. gada 30. novembrī.

5. 2006. gada 30. marta tiesas sēdē ģenerāladvokāts Ticano [Tizzano], kam šī lieta bija nodota izskatīšanai iepriekš, sniedza savus secinājumus.

1 — Oriģinālvaloda — franču.

6. Šajos [secinājumos], atbildot uz pirmo iesniedzējtiesas jautājumu, ģenerālvokāts, pirmkārt, ierosināja izvērtēt Likuma par alkoholu 4. nodaļas noteikumus par alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegumu EKL 31. panta² izpratnē. Pamatojot šādu secinājumu un atsaucoties uz motīviem spriedumā lietā *Franzén* par Zviedrijas alkohola mazumtirdzniecības monopolu³, ģenerālvokāts uzskatīja, ka Likuma par alkoholu 4. nodaļas noteikumi nav nošķirami no alkohola mazumtirdzniecības monopola darbības (*Systembolaget Aktiebolag*, turpmāk tekstā — "*Systembolaget*"), jo tām ir raksturīga saistība ar īpašas funkcijas īstenošanu, kuru šim monopolam piešķir Likums par alkoholu — funkciju, kuru veido ne tikai alkoholisko dzērienu pārdošana Zviedrijas tirgū, bet arī ar kuru rada vienīgo un uzraudzīto pieeju alkoholisko dzērienu iegādei⁴.

7. Attiecībā uz jautājumu par to, vai šis Likuma par alkoholu 4. nodaļā paredzētais alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegums ir saderīgs ar EKL 31. pantu — problemātika, kas ir iesniedzējtiesas uzdotā otrā jautājuma priekšmets — ģenerālvokāts Ticano uzskatīja, ka tas tā nav.

2 — Ģenerālvokāta Ticano sniegto secinājumu 43. punkts.

3 — 1997. gada 23. oktobra spriedums lietā C-189/95 *Franzén* (*Recueil*, I-5909. lpp.).

4 — Iepriekš minēto secinājumu 41.–43. punkts.

8. Šajā sakarā ģenerālvokāts Ticano, izvērtējot ar Likumu par alkoholu izveidoto sistēmu kopumā, uzsvēra, ka minētā sistēma *Systembolaget* dodot rīcības brīvību atbilstoši Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. panta noteikumiem, to pamata lietas faktiskiem apstākļiem piemērojamā redakcijā, sakarā ar "nopietniem iemesliem" iebilst pret klientu īpašiem pasūtījumiem un importa pieteikumiem alkoholiskajiem dzērieniem, kas nav pieejami mazumtirdzniecības monopola sortimentā, tādējādi neizslēdzot, ka šāda *Systembolaget* piešķirtā rīcības brīvība var tikt izmantota diskriminējošā veidā, kaitējot citu dalībvalstu izcelsmes alkoholiskajiem dzērieniem.

9. Šādos apstākļos, ja šī rīcības brīvība būtu jāīsteno diskriminējošā veidā, un ciktāl Zviedrijas Karaliste nebija pierādījusi nevienu objektīvu prasību, kas varētu pamatot kaitējumu citu dalībvalstu precēm, kas var izrietēt no Likuma par alkoholu 4. nodaļas un 5. nodaļas 5. punkta noteikumu kopējas piemērošanas, ģenerālvokāts Ticano ierosināja nolemt, ka Zviedrijā fiziskām personām noteiktais aizliegums importēt personīgām vajadzībām alkoholiskos dzērienus nav saderīgs ar EKL 31. pantu⁵.

10. Ņemot vērā jautājumu par to, vai Likuma par alkoholu 4. nodaļas noteikumu īpašības

5 — Iepriekš minēto secinājumu 58.–61. punkts.

ļauj uzskatīt, ka tās ir nošķiramas no tiem šī paša likuma noteikumiem, kuros paredzēti noteikumi par alkohola mazumtirdzniecības monopola darbību, un vai tās ir jāpārbauda, ņemot vērā EKL 28. vai 31. pantu, nozīmību, Tiesas trešā palāta 2006. gada 27. aprīlī saskaņā ar Tiesas Reglamenta 44. panta 3. un 4. punktu nolēma atdot šo lietu atpakaļ Tiesai, lai tā tiktu nodota izskatīšanai virspalātā.

11. 2006. gada 14. jūnijā virspalāta izdeva rīkojumu par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu un kā mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanas datumu noteica 2006. gada 19. septembri.

12. Turklāt tā aicināja pamata lietas dalībniekus un ieinteresētās personas, kas saskaņā ar Statūtu 23. pantu ir iesniegušas rakstveida apsvērumus pirms tiesas sēdes 2005. gada 30. novembrī vai mutvārdu apsvērumus tās laikā, koncentrēt to mutvārdu paskaidrojumus uz jautājumu par to, vai tādu noteikumu raksturs kā Likuma par alkoholu 4. nodaļā, kuru rezultātā fiziskām personām ir aizliegts importēt alkoholiskos dzērienus Zviedrijā, ļauj uzskatīt šādus noteikumus par nošķiramiem no citiem šī paša likuma noteikumiem, kuros paredzētas normas par alkohola mazumtirdzniecības monopola darbību.

13. Šajā lietā Tiesas lūgtā mutvārdu paskaidrojumu koncentrēšana tieši sasaucas ar kritēriju, ko tā izvirzījusi iepriekš minētajā spriedumā lietā *Franzén*.

14. Faktiski saskaņā ar šī sprieduma motīvu 35. un 36. punktu Tiesa nosprieda, ka “noteikumi par monopola pastāvēšanu un darbību jāizvērtē, ņemot vērā [EKL 31. pantu], kas īpaši piemērojami valsts komerciālā monopola šo ekskluzīvo tiesību istenošanā”⁶, savukārt “citu valsts tiesību aktu ietekme uz Kopienas iekšējo tirdzniecību, ko iespējams nošķirt no monopola darbības, lai arī tie to ietekmē, ir jāizvērtē, ņemot vērā [EKL 28. pantu]”⁷.

15. Atbilstoši 2006. gada 14. jūnija rīkojuma prasītāji pamata lietā Zviedrijas Karaliste, Somijas Republika, Norvēģijas Karaliste, Eiropas Kopienų Komisija un EBTA Uzraudzības iestāde tika uzklaušiti tiesas sēdē 2006. gada 19. septembrī.

16. Būtībā visas trīs valdības, kas iestājušās lietā, apgalvo, ka pamata lietā attiecīgie noteikumi nav nošķirami no alkohola mazumtirdzniecības monopola pastāvēšanas un darbības un tārad saskaņā ar kritēriju, kas ir izklāstīts spriedumā lietā *Franzén*, tie ir jāizvērtē, ņemot vērā EKL 31. pantu.

6 — Iepriekš minētais spriedums, 35. punkts.

7 — *Ibidem*, 36. punkts.

17. Tās arī atbalsta ģenerālvokāta Ticano viņa iepriekš minētajos secinājumos pausto nostāju atbildē uz pirmo iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu.

18. Pamatojoties arī uz spriedumu lietā *Franzén*, prasītāji pamata lietā, Komisija un EBTA Uzraudzības iestāde izklāsta pilnīgi pretēju argumentāciju tai, kuru aizstāv valdības, kas ir iestājušās lietā.

19. Tie uzskata, ka, lai gan attiecīgajiem noteikumiem ir ietekme uz alkohola mazumtirdzniecības monopolu, tomēr tie ir nošķirami no tā pastāvēšanas un darbības un tātad ir jāizvērtē atbilstoši EKL 28. un 30. pantam. Būtībā to nostāja ir pamatota uz premisu, saskaņā ar kuru tikai šo ekskluzivitātes tiesību istenošanai ar valsts komerciālo monopolu īpaši piemērojamie noteikumi nav nošķirami no šī monopola. Šajā lietā lietas dalībnieki uzskata, ka šis nav tāds gadījums. EBTA Uzraudzības iestāde piebilst, no vienas puses, ka EKL 31. pants būtu jāinterpretē šauri un, no otras puses, ka īpašā monopola funkcija sakrīt ar šo ekskluzīvo tiesību apjomu.

20. Šajos secinājumos, atbildot uz pirmo iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu, es principā savu uzmanību pievērsīšu noteiktiem lietas dalībnieku, kas iestājušies lietā, tiesas sēdē 2006. gada 19. septembrī izklāstītajiem aspektiem.

21. Tāpat kā tas tiks precizēts arī vērtējumā, kas sekos šī jautājuma vērtējumam, mani apsvērumi sakrīt ar tiem, kas pamatā izklāstīti iepriekš minētajos ģenerālvokāta Ticano secinājumos.

22. Tomēr es uzskatu, ka ir jāformulē arī daži atzinumi par iesniedzējtiesas otrajā uzdotajā jautājumā sniedzamo atbildi tiktāl, ciktāl mana pieeja dažos aspektos atšķiras no apsvērumiem, kas ietverti ģenerālvokāta Ticano secinājumos.

23. Ņemot vērā atbildi, kādu es iesaku sniegt uz abiem pirmajiem iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, manuprāt, nav jāizvērtē trešais un ceturtais jautājums par EKL 28. un 30. panta interpretāciju, kurus iesniedzējtiesa ir uzdevusi tikai pakārtoti.

II — Juridiskā analīze

26. Šāds viedoklis man šķiet nepilnīga judikatūras izpratne.

A — Par pirmo prejudiciālo jautājumu

24. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, “vai var uzskatīt, ka [iesniedzējtiesas lēmumā] minētais importa, ko veic fiziskas personas, aizliegums ir daļa no mazumtirdzniecības monopola darbības veida un tādējādi tas nav aizliegts ar EKL 28. pantu, un ka tas ir izvērtējams, ņemot vērā tikai EKL 31. pantu”.

1) Par EKL 31. panta interpretāciju

25. Šajos mutvārdu apsvērumos EBTA Uzraudzības iestāde norādīja, ka EKL 31. pants kā *lex specialis*, kas atkāpjas no EKL 28. panta noteikumiem, šajā gadījumā ir jāinterpretē šauri. Atsaucoties uz iepriekš minētā sprieduma lietā *Franzén* 35. punktu, tā secināja, ko atbalsta Komisija un prasītāji pamata lietā, ka EKL 31. pants ir piemērojams tikai valsts noteikumiem, kas ir īpaši piemērojami ekskluzīvo tiesību īstenošanai ar komerciālo monopolu. Faktiski, pēc EBTA Uzraudzības iestādes domām, monopola īpašā funkcija sakrīt ar tā ekskluzīvajām tiesībām.

27. Vispirms, pat ja EKL 31. pantu varētu definēt kā *lex specialis*⁸, kas regulē valstu komerciālos monopolus, šāda kvalifikācija nenozīmē, ka šis noteikums ir jāinterpretē šauri.

28. Tiesa ir atkārtoti atgādinājusi, ka EKL 31. panta mērķis ir nodrošināt pamatnoteikumu par brīvu preču apriti visā kopējā tirgū gadījumā, kad vienā vai otrā dalībvalstī noteikta prece ir pakļauta komerciālam monopolam⁹. Taču tā arī precizēja, ka EKL 31. panta mērķis ir apvienot iespēju dalībvalstīm saglabāt noteiktus komerciālus monopolus kā sabiedrisko interešu ievērošanas instrumentus, ievērojot brīvības veikt uzņēmējdarbību un kopējā tirgus prasības¹⁰. Tātad runa nav par atkāpi no brīvas preču aprites saturoša noteikuma pretēji, piemēram, EKL 30. pantam, saskaņā ar kuru šo

8 — Šajā sakarā skat. 1976. gada 17. februāra spriedumu lietā 91/75 *Miritz* (*Recueil*, 217. lpp., 5. punkts) un 1979. gada 20. februāra spriedumu lietā 120/78 *Rewe-Zentral*, dēvētu par “*Cassis de Dijon*” (*Recueil*, 649. lpp., 7. punkts).

9 — Skat. it īpaši 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-387/93 *Banchemo* (*Recueil*, I-4663. lpp., 27. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Franzén*, 37. punkts.

10 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Franzén*, 39. punkts, un 2005. gada 31. maija spriedums lietā C-438/02 *Hanner* (*Recueil*, I-4551. lpp., 35. punkts).

noteikumu šauras interpretācijas princips ir piemērojams pastāvīgi.

dalībniekiem, kas iestājies lietā Tiesā, šajā lietā nav apstrīdējis šo judikatūru.

29. Līdz ar to, ja var piekrist tam, ka EKL 31. pantam sakarā ar tā priekšmetu ir ierobežota piemērojamība, es tomēr neuzskatu, ka šie noteikumi ir jāinterpretē šauri.

30. Turklāt es uzskatu, ka nevar piekrist EBTA Uzraudzības iestādes, Komisijas un prasītāju pamata lietā argumentam, kas pamatots ar iepriekš minētā sprieduma lietā *Franzén* motīvu 35. punktu, saskaņā ar kuru tikai noteikumi par monopola pastāvēšanu un darbību ir īpaši piemērojami monopola ekskluzivitātes tiesību, kas izriet no EKL 31. panta, īstenošanai.

31. Kā to savu secinājumu 38. punktā ir izklāstījis ģenerālvokāts Ticano, no Tiesas judikatūras izriet, ka tā liek uzsvāru uz darbībām, kas ir "raksturīgi saistītas ar īpašas funkcijas īstenošanu", kas ir piešķirta attiecīgajam monopolam¹¹. Neviens no lietas

32. Līdz ar to ir jānorāda, ka tiesas judikatūra, ieskaitot to, kas citēta sprieduma lietā *Franzén* motīvu 35. un 36. punktā, nav viennozīmīga attiecībā uz jēdziena monopola "īpaša funkcija" precīzu piemērojamību. Man šķiet, ka tādēļ arī EBTA Uzraudzības iestāde ierosina ņemt vērā, ka monopola īpaša funkcija sakrīt ar tā ekskluzīvo tiesību apjomu.

33. Izvērtējot dažus Tiesas spriedumus, šī interpretācija varētu *a priori* pārliecināt. Tāpat sprieduma lietā *Cassis de Dijon*¹² motīvu 7. punktā, uz kuru veikta atsauce sprieduma lietā *Franzén* motīvu 35. punktā, Tiesa ir norādījusi, ka EKL 31. pantam "nav nozīmes attiecībā uz valsts noteikumiem, kas neattiecas uz tā īpašas funkcijas īstenošanu ar monopolu — proti, tā ekskluzivitātes tiesības [...]".

34. Tomēr Tiesa ir arī nospriedusi, ka EKL 31. panta piemērošana "nav ierobežota

11 — Šajā sakarā skat. 1979. gada 13. marta spriedumu lietā 86/78 *Peureux* (*Recueil*, 897. lpp., 35. punkts), uz kuru ir atsauce iepriekš minētā sprieduma lietā *Franzén* motīvu 36. punktā, un 1982. gada 29. aprīļa spriedumu lietā 17/81 *Pabst & Richarz* (*Recueil*, 1331. lpp., 23. punkts): "[EKL 31. pantā] ietvertie noteikumi attiecas [...] tikai uz darbībām, kas ir raksturīgi saistītas ar konkrētā monopola īpašas funkcijas īstenošanu, bet tiem nav nozīmes attiecībā uz valsts noteikumiem, kas nav saistīti ar šīs īpašas funkcijas īstenošanu."

12 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Cassis de Dijon*.

ar importu un eksportu, kas ir monopola tiešs priekšmets, bet gan attiecas uz jebkuru darbību, kas saistīta ar tā pastāvēšanu un kas ietekmē noteiktu preču tirzniecību starp dalībvalstīm [...]”¹³.

35. Turklāt Tiesa, ņemot vērā EKL 31. pantu, ir izvērtējusi komerciālo monopolu, kura īpašā funkcija ietver pienākumu, kas uzlikts valsts noteiktu alkohola ražotājiem, saglabāt šo alkohola ražošanu valsts iestāžu noteiktajās gada kvotu robežās un piegādāt to produkciju tikai monopolam, kā arī pienākumu šim monopolam iegādāties šīs preces par iestāžu noteiktām cenām¹⁴. Tiesa tāpat, ņemot vērā EKL 31. pantu, novērtēja valsts noteikumus, kas šim monopolam piešķirto alkohola iegādes ekskluzīvo tiesību īstenošanu pārsniedz *stricto sensu*. Kā to savu secinājumu 41. un 42. punktā ir uzsvēris ģenerālvokāts Ticano, Tiesa ir izvēlējusies līdzīgu pieeju spriedumā lietā *Franzén*.

36. Argumentācija, ar kuru tiek izslēgta monopola īpašās funkcijas pielīdzināšana tā ekskluzīvo tiesību apjomam, man šķiet pareiza pieeja. No vienas puses, dalībvalstīm ir jādefinē ar monopolu piešķirtā īpašā funk-

cija, ievērojot Tiesas veikto kontroli; šis ekskluzīvās tiesības patiesībā ir tikai līdzeklis, kā izpildīt tam piešķirto funkciju. No otras puses, ja monopola īpašā funkcija galēji būtu ierobežota ar tā ekskluzīvo tiesību apjomu, šī argumentācija ieviestu slikti saprotamu tautoloģiju, ar kuru tiktu uzsvērts, ka monopola īpašā funkcija ir pats monopols! Tādējādi mēs nesaprastu, kādēļ jau trīsdesmit gadus Tiesas judikatūrā tiek likts uzsvars uz jēdzienu “īpašā funkcija”, nevis vienkārši uz jēdzienu “ekskluzīvā[s] tiesība[s]”.

37. Turklāt es uzskatu, ka EKL 31. pantam pakļautās normas ietver visus noteikumus, kas saistīti ar alkohola mazumtirdzniecības monopola pastāvēšanu un darbību, jo tiem ir raksturīgā saikne ar šim monopolam piešķirtās īpašās funkcijas īstenošanu, ieskaitot tos, kas šim monopolam piešķirtam ekskluzivitātes tiesību apjomam neatbilst *stricto sensu*.

38. Tātad ir jāpārbauda, vai alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegums izpilda šo secinājumu iepriekšējā punktā izklāstīto kritēriju, proti, pat ja tas neatbilst *stricto sensu Systembolaget* piešķirto ekskluzīvo tiesību apjomam, tam ir raksturīgā saikne

13 — 1970. gada 16. decembra spriedums lietā 13/70 *Cinzano* (*Recueil*, 1089. lpp., 5. punkts) un iepriekš minētais spriedums lietā *Miritz*, 8. punkts.

14 — 1979. gada 13. marta, spriedums lietā 119/78 *Peureux* (*Recueil*, 975. lpp., 29. punkts).

ar alkohola mazumtirdzniecības monopola īpašās funkcijas īstenošanu. Tādā gadījumā šis aizliegums būtu saistīts ar minētā monopola pastāvēšanu un darbību un tātad ietilptu EKL 31. panta piemērojamības jomā.

2) Par EKL 31. panta piemērojamību situācijai pamata lietā

39. Likuma par alkoholu 4. nodaļā regulēts alkoholisko dzērienu imports personiskām vajadzībām. Tajā precizēti gadījumi, kuros šāds imports ir atļauts, it īpaši gadījumos, kad to personīgām patēriņam veic tūristi, kam ir vairāk nekā divdesmit gadu un kas dzīvo Zviedrijā. Papildus gadījumiem, kuros tas ir ierobežoti atļauts, alkoholisko dzērienu imports, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, ir aizliegts. Šis aizliegums attiecas arī uz distances pasūtījumiem, ko veic Zviedrijas pilsoņi, neizceļojot uz citu dalībvalsti. Lidz ar to attiecībā uz alkoholišķiem dzērieniem, kas nav ietverti *Systembolaget* sortimentā, Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantā prasīts, lai pēc fiziskas personas pieteikuma šis uzņēmums veiktu pieteikto pasūtījumu, ja vien nav nopietnu iemeslu pret to.

40. Lietas dalībnieki, kas iestājušies lietā, tiesas sēdē 2006. gada 19. septembrī diskutēja par attiecīgo noteikumu piemērojamību.

41. Komisija uzskata, ka Likuma par alkoholu 4. nodaļas noteikumi, kas kvalificē importa, kuru veic fiziskas personas, aizliegumu, attiecas uz posmu pirms alkohola mazumtirdzniecības (ko veic ekskluzivitātes režīmā) un tātad tie neattiecas uz EKL 31. panta piemērošanas jomu.

42. EBTA Uzraudzības iestāde uzskata, ka attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķis ir nevis aizliegt fiziskām personām importēt alkoholu personīgām vajadzībām, bet gan reglamentēt fizisko personu importēto alkoholisko dzērienu transportu; fiziskā persona to var transportēt tikai tad, ja tā pati ved šos dzērienus. Tā kā alkohola mazumtirdzniecības monopola pastāvēšana un darbība ir nošķiramas, saskaņā ar EBTA Uzraudzības iestādes uzskatu šie noteikumi tātad neietilpstot EKL 31. panta piemērojamības jomā. Prasītāji pamata lietā, šķiet, būtībā aizstāv līdzīgu nostāju. Turklāt EBTA Uzraudzības iestāde savu argumentāciju pamato ar EBTA Tiesas spriedumu lietā *HOB-vin*¹⁵.

43. Turpretī Zviedrijas valdība, kuru atbalsta pārējās divas valdības, kas iestājušās lietā, norāda, ka alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegums veido tikai valsts noteikumu

15 — EBTA Tiesas 2006. gada 17. janvāra spriedums lietā E-4/05 *HOB-vin*, EBTA Tiesas Krājumā vēl nav publicēts. Šī sprieduma teksts ir pieejams <http://eftacourt.lu/>

nostādni, kas regulē alkohola iegādi no attāluma [distances iegādi], kas ir ietverta alkohola mazumtirdzniecības monopolizētājā sistēmā.

44. Vispirms man šķiet pavisam skaidrs, ka attiecīgie noteikumi neveido alkoholisko dzērienu transporta tiesisko reglamentāciju.

45. Būtu jāatgādina, ka lietas dalībnieces, kas iestājušās lietā, tiesas sēdē nav apstrīdējušas Zviedrijas alkohola mazumtirdzniecības monopola pastāvēšanas tiesiskumu. Tas ir ticis apstiprināts iepriekš minētajā spriedumā lietā *Franzén*. Tomēr, kā to norādīja arī Zviedrijas valdība, alkoholisko dzērienu tirdzniecība Zviedrijā, nepatērējot to uz vietas, tiek veikta caur *Systembolaget* izplatīšanas tīklu. *Systembolaget* tātad ir vienīgais starpnieks, kas Zviedrijā fiziskām personām piegādā alkoholiskos dzērienus¹⁶. Tas arī nozīmē, ka fiziskai personai, kas vēlas pasūtīt alkoholiskos dzērienus Zviedrijā, obligāti ir jāiesniedz pieteikums *Systembolaget*. Ja dzēriens ir pieejams mazumtirdzniecības monopola sortimentā, fiziska persona to var saņemt tieši *Systembolaget* tirdzniecības vietā vai, attiecīgā gadījumā, var izdarīt distances

pasūtījumu¹⁷. Ja dzēriens nav pieejams mazumtirdzniecības monopola sortimentā, ir piemērojams Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pants, kurš jau iepriekš minētajā spriedumā lietā *Franzén* tika uzskatīts par tādu, kas ir saistīts ar alkohola mazumtirdzniecības monopola darbību¹⁸.

46. Alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegums, kā tas ir minēts iesniedzējtiesas pirmajā uzdotajā jautājumā, ir jāizvērtē šajā kontekstā. Tā mērķis ir ne tikai reglamentēt posmu pirms mazumtirdzniecības, kā to apgalvo Komisija, bet nodrošināt, lai fiziskas personas, izmantojot distances pasūtījumu, kas veikts tieši pie ražotājiem citās dalībvalstīs, neapietu Zviedrijas izvēlēto alkoholisko dzērienu izplatīšanas sistēmu, kas iepriekš minētajā spriedumā lietā *Franzén* ir atzīta par saderīgu ar EKL 31. pantu.

47. Šādi, kā to savos iepriekš minētajos secinājumos pareizi ir izklāstījis ģenerāldavokāts Ticano, uzdevums importēt pieprasītos alkoholiskos dzērienus ir raksturīgi saistīts ar *Systembolaget* valsts tiesībās piešķirtās

16 — Faktam, ka papildus tā pašā tirdzniecības vietu tīklam *Systembolaget* noteiktās pašvaldībās ar nelielu iedzīvotāju skaitu un nomaļus pašvaldības deleģē konkrētu alkoholisko dzērienu izplatīšanu pasta nodaļām vai citām personām, nav nozīmes. Katrā ziņā *Systembolaget* paliek vienīgais alkoholisko dzērienu piegādātājs patērētājiem Zviedrijā.

17 — Turklāt jāpiezīmē, kā to precizēja arī Zviedrijas valdība, ka *Systembolaget* netirgo alkoholiskos dzērienus internetā.

18 — Ģenerāldavokāta Ticano secinājumi šajā lietā, 41. punkts.

īpašās funkcijas īstenošanu — funkcijas, kuras mērķis ir izveidot vienīgo un uzraudzīto pieeju alkoholisko dzērienu iegādei¹⁹. Tomēr noteikumi par alkoholisko dzērienu pasūtīju iesniegšanu *Systembolaget* (Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pants) un par personīga importa aizliegumu (Likuma par alkoholu 4. nodaļa) viens otru papildina un nav nošķirami; kā viena, tā otra mērķis ir ietvert Zviedrijas alkoholisko dzērienu patērētāju pieprasījumu ekskluzīvā mazumtirdzniecības sistēmā, kuru kontrolē *Systembolaget*²⁰.

48. Protams, tāpat kā EBTA Uzraudzības iestāde varētu mēģināt iebilst, ka Zviedrijas tiesību akti tieši neaizliedz fiziskajām personām veikt distances pasūtījums nepastarpināti no to izvēlētā Zviedrijas vai ārvalstu ražotāja vai izplatītāja, it īpaši internetā.

49. Tomēr šķiet, ka šāds tiešs aizliegums būtu lieks. Faktiski, ja vienīgais Likumā par alkoholu paredzētais tirdzniecības nosacījums, kas turklāt ir ietverts šim monopolam piešķirtajā īpašajā funkcijā un ir piemērojams neatkarīgi no preču izcelsmes, ir alkoholisko

dzērienu iegāde no mazumtirdzniecības starpnieka, tad fiziskām personām nav tieši jāaizliedz alkohola distances iegāde nepastarpināti no citiem piegādātājiem.

50. Turklāt atklājas, ka Komisijas iebildums, saskaņā ar kuru *Systembolaget* neveic alkoholisko dzērienu, kurus pasūtījusi un iegādājusies fiziska persona nepastarpināti no citā dalībvalstī esoša ražotāja, transportu, arī nav īpaši nozīmīgs.

51. Faktiski tas ir tieši tāpēc, ka mazumtirdzniecības monopola īpašā funkcija ir izplatīt alkoholiskos dzērienu pa vienīgo un kontrolēto ceļu un ka turklāt *Systembolaget* uzņēmums noteikti nav preču transporta uzņēmums, un tas nevar piegādāt alkoholiskos dzērienus fiziskai personai, kas nav vērsusies šajā uzņēmumā, neraugoties uz īpašo funkciju, ko tam piešķir valsts likumdevējs.

52. Turklāt vispārīgāka rakstura arguments, ko Uzraudzības iestāde pamato ar iepriekš minēto EBTA Tiesas spriedumu lietā *HOB-vín*, kas attiecas uz Islandes alkohola mazumtirdzniecības monopola darbību (*ÁTVR*), manuprāt, ir jānoraida.

19 — *Ibidem*, 42. punkts.

20 — *Ibidem*, 45. punkts.

53. Atbilstoši EBTA Uzraudzības iestādes uzskatam no iepriekš minētā sprieduma izrietot, ka valsts noteikums nav nošķirams no monopola darbības tikai tad, ja tas attiecas tieši uz šo monopolu. Turpretī noteikumi, kas attiecas uz uzņēmēju un fizisku personu darbību, plašā nozīmē esot nošķirami no šī monopola darbības un esot jāzvērtē EKL 28. panta izpratnē.

nodalīšanu, EBTA Tiesa nosprieda, ka konkrētajā lietā noteicošais faktors, lai secinātu, vai attiecīgie tirdzniecības nosacījumi nav nošķirami no Islandes monopola darbības, ir rodams faktā, ka tie ir piemērojami tikai *ÁTVR*, izslēdzot citus uzņēmumus, kas to tirdzniecības darbībām pārvaldot arī noliktavas. Tādējādi, tā kā tie regulē tikai *ÁTVR* līgumattiecības, attiecīgie nosacījumi tātad tika uzskatīti par tādiem, kas nav nošķirami no monopola darbības un ir izvērtējami, ņemot vērā EEZ līguma 16. pantu²².

54. Atļaušos atgādināt, ka lietā *HOB-vín*, EBTA Tiesā vērsās Islandes tiesa, kas šaubījās par to, vai divi tirdzniecības nosacījumi, kas lēmumu un līgumu veidā ir paredzēti ar Islandes alkohola mazumtirdzniecības monopolu un kuriem ir jāatbilst to piegādātāju paletēm²¹, ir jāzvērtē, ņemot vērā Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (turpmāk tekstā — “EEZ līgums”) 11. pantu, kura redakcija būtībā ir identiska EKL 28. panta redakcijai, vai arī EEZ līguma 16. panta izpratnē, kura redakcija būtībā ir identiska EKL 31. panta redakcijai.

56. Tomēr es esmu pārliecināts, ka būtu pārdroši vēlēties izdarīt vispārējus secinājumus no EBTA Tiesas veiktās nošķiršanas iepriekš minētajā spriedumā. Faktiski šī tiesa piesardzīgi norāda, ka iepriekš minētā demarkācijas robeža ir nosakāma “konkrētajā gadījumā”. Citiem vārdiem sakot, pat ja tiesiskā regulējuma nosacījumi vai *a fortiori* — komerciāli nosacījumi, kas noteikti ar pašu monopolu, kā tajā lietā, kuru izskatīja EBTA Tiesa, kas ir piemērojami tikai monopolam, var tikt uzskatīti par no to darbības nenodalāmiem, valsts noteikumi, kas attiecas uz citiem uzņēmējiem vai fiziskajām personām, nav obligāti nodalāmi no šī monopola darbības. Turklāt es atļaušos norādīt, ka šo secinājumu 35. punktā minētajās lietās Tiesa

55. Pamatojoties uz iepriekš minētā sprieduma lietā *Franzén* 35. un 36. punktā veikto

21 — Faktiski no iepriekš minētā sprieduma lietā *HOB-vín* motīvu 4. punkta izriet, ka *ÁTVR* ir pieņēmusi, no vienas puses, vispārēja veida noteikumu (“rule”), kas attiecas uz alkoholisko dzērienu iegādi un tirdzniecību, saskaņā ar kuru ir precizēti nosacījumi, kādiem ir jāatbilst paletēm, kuri, no otras puses, ir ietverti arī līgumos, ko šis uzņēmums slēdz ar šiem palešu piegādātājiem.

22 — Iepriekš minētā sprieduma lietā *HOB-vín* 24.–26. punkts [brīvs tulkojums no angļu valodas].

ir izvērtējusi valsts noteikumus EKL 31. panta izpratnē, lai gan šie noteikumi neattiecas tieši uz konkrēto monopolu. Visbeidzot, kā es to jau esmu precizējis, manuprāt, viss ir atkarīgs no tā, kāda īpašā funkcija ir piešķirta attiecīgajam monopolam ar valsts likumu.

57. Visbeidzot, pēc prasītāju pamata lietā, Komisijas un EBTA Uzraudzības iestādes domām, apstākļi, ka Somijas alkohola mazumtirdzniecības monopols īsteno savas funkcijas neatkarīgi no līdzīga aizlieguma kā šajā lietā izskatītā, parādot, ka šis aizliegums ir nošķirams no monopola darbības.

58. Ģenerālvokāts Ticano jau ir noraidījis šo argumentu, epigrāfā pamatoti uzsverot, ka noteikti nav jāizpēta, vai monopols varētu darboties bez attiecīgā aizlieguma, bet jāizvērtē, vai paredzētais aizliegums ir vai nav raksturīgi saistīts ar īpašās funkcijas īstenošanu, ko likumdevējs ir nolēmis piešķirt tā monopolam²³.

59. Lai nedaudz iztīrātu šo priekšlikumu, neatņemot, es domāju, tā mērķi, man šķiet, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *Franzén* veiktajai pārbaudei, proti, valsts noteikumu nošķiramā rakstura saistībā ar mazumtirdz-

niecības monopola pastāvēšanu un darbību pārbaudei, ir jāliek Tiesai šaubīties par to, vai attiecīgajam aizliegumam ir *ratio* neatkarīgi no Zviedrijas alkohola mazumtirdzniecības monopola pastāvēšanas un darbības.

60. Faktiski, pieļaujot, ka noteikums ir “nošķirams” no alkohola mazumtirdzniecības monopola pastāvēšanas un darbības, manuprāt, tiktu uzskatīts, ka pašam šim noteikumam ir jēga (*raison d'être*) un tas var pastāvēt, ja vien tas ir saderīgs ar Kopienas tiesībām, neatkarīgi no minētā monopola pastāvēšanas un darbības²⁴. Tomēr attiecīgajam aizliegumam nebūtu nekādas jēgas bez minētā monopola pastāvēšanas un darbības, jo, kā jau es to iepriekš norādīju, tam ir raksturīga saikne ar Zviedrijas mazumtirdzniecības monopola īpašās funkcijas īstenošanu, kas tam piešķirta ar valsts likumu.

61. Ņemot vērā šos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt tādejādi, ka iesniedzējtiesas lēmumā minētais alkohola importa personīgām vajadzībām aizliegums ir jāizvērtē, ņemot vērā EKL 31. pantu.

24 — Ir jāpiezīmē, ka tāda būtība, šķiet, bija arī Komisijas nostāja EBTA Tiesā iepriekš minētajā lietā *HOB-vin*, kura tā sprieduma motīvu 23. punktā norādīja, ka “[...] the agent for the Commission suggested a test whereby a given measure should be deemed to fall under the ambit of Article 16 EEA in cases where it would not exist without the monopoly”.

23 — Iepriekš minēto secinājumu 47. punkts.

B — Par otro prejudiciālo jautājumu

62. Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegums ir saderīgs ar EKL 31. pantā paredzētajiem nosacījumiem.

63. Būtu jāatgādina, ka EKL 31. panta 1. punktā paredzēts, ka dalībvalstis pielāgo komerciālus valsts monopolus tā, lai attiecībā uz preču sagādes un tirdzniecības nosacījumiem nepastāvētu nekāda dalībvalstu pilsoņu diskriminācija. Attiecībā uz tirdzniecības monopoliem Tiesa ir nospriedusi, ka “nav pieļaujami monopoli, kas ir veidoti tādā veidā, ka citu dalībvalstu precēm tiek radīti juridiski vai faktiski nelabvēlīgāki apstākļi, salīdzinot ar attiecīgajā valstī ražotajām precēm”²⁵. Turklāt Tiesa ir norādījusi, ka, lai pārbaudītu, vai tirdzniecības monopols ir pielāgots tā, lai būtu izslēgta jebkāda diskriminācija EKL 31. panta 1. punkta izpratnē, būtu jāpārbauda, vai šis monopols var radīt nelabvēlīgākus apstākļus citu dalībvalstu izcelsmes precēm vai nelabvēlīgākus apstākļus tas šīm precēm radītu praksē²⁶.

25 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Franzén*, 40. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Hanner*, 36. punkts.

26 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hanner*, 37. un 38. punkts.

64. Attiecībā uz pamata lietu es pilnībā piekritu ģenerālvokārta Ticano nostājai tiktāl, ciktāl viņš norāda, ka Likuma par alkoholu ietvaros alkohola importa personīgām vajadzībām aizliegums kā tāds nerada nelabvēlīgākus apstākļus citu dalībvalstu izcelsmes precēm, bet gan pretēji — tās tiek nostādītas pilnīgi vienlīdzīgā situācijā ar valsts precēm. Faktiski, no vienas puses, fiziskas personas gan vienas, gan otras preces var iegādāties tikai *Systembolaget* veikalos un tirdzniecības vietās un, no otras puses, ja alkoholiskie dzērieni nav ietverti *Systembolaget* sortimentā, gan vienas, gan otras preces ir jāpasūta ar šīs sabiedrības starpniecību, piemērojot Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantu²⁷.

65. Taču pretēji ģenerālvokārta Ticano nostājai šis vērtējums man šķiet pietiekams, lai lietderīgi atbildētu iesniedzējtiesai, ņemot vērā apstākļus pamata lietā.

66. Faktiski nedrīkst aizmirst, ka prasītāji pamata lietā ir veikuši pasūtījumus tieši pie izplatītāja un ārvalstu ražotāja pretēji noteikumiem, kas paredzēti Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantā, nemaz nemēģinot lūgt veikt pasūtījumus *Systembolaget*.

27 — Šajā sakarā skat. iepriekš minētos secinājumus, 55. punkts.

67. Tādēļ iesniedzējtiesa jautā par importa personīgām vajadzībām aizlieguma savienojumā ar *pašu principu* pienākumam iesniegt pasūtījumu *Systembolaget*, lai saņemtu alkoholiskos dzērienus, kas nav ietverti mazumtirdzniecības sortimentā, saderību ar EKL 31. panta 1. punktu.

70. Manuprāt, no tā izriet, ka alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziska persona personīgām vajadzībām, aizliegums, kāds ir paredzēts Likumā par alkoholu, principā nav pretrunā EKL 31. pantam.

68. Turpreti iesniedzējtiesa nejautā Tiesai par attiecīgā aizlieguma saderību ar EKL 31. panta 1. punktu tādā iespējamā situācijā, kurā prasītāji ir iesnieguši savus pasūtījumus *Systembolaget* un kurā tie vēlāk ir saņēmuši *Systembolaget* atteikumu tos izpildīt “nopietnu pārkāpumu” dēļ, piemērojot *in fine* Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantu, tā pamata lietas faktiskajiem apstākļiem piemērojamā redakcijā²⁸.

69. Turklāt ir skaidrs, ka *Systembolaget* nekad nav izmantojusi iespēju atteikt “nopietnu pārkāpumu” dēļ, piemērojot *in fine* Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantu.

71. Neraugoties uz iepriekš norādīto, ja Tiesai būtu jāuzskata, ka tai ir uzdots jautājums arī par to, vai konkrētais aizliegums ir saderīgs ar EKL 31. panta 1. punktu tiktāl, ciktāl šo aizliegumu varētu piemērot vienlaicīgi ar *Systembolaget* atteikumu “nopietnu pārkāpumu” dēļ izpildīt fizisko personu pasūtījumus alkoholiskajiem dzērieniem, kas nav pieejami mazumtirdzniecības monopola sortimentā, piemērojot *in fine* Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantu, būtu jāatbild šādi: tāds aizliegums kā iesniedzējtiesas lēmumā minētais būtu saderīgs ar EKL 31. panta 1. punktu tikai tad, ja tas gan no juridiskā, gan faktiskā viedokļa nebūtu diskriminējošs pret citas dalībvalsts izcelsmes precēm. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir pamata lietā.

28 — Jāatgādina, ka kopš 2005. gada 1. janvāra Zviedrijas likumdevējs *Systembolaget* ir liedzis iespēju noraidīt “nopietnu pārkāpumu” dēļ fizisko personu alkoholisko dzērienu pasūtījumus, piemērojot *in fine* Likuma par alkoholu 5. nodaļas 5. pantu.

III — Secinājumi

72. Ņemot vērā iepriekš minētos iemeslus, ierosinu Tiesai uz *Högsta domstolen* (Zviedrija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziskas personas personīgām vajadzībām, aizliegums, kā tas ir noteikts *alkohollag* (1994. gada 16. decembra likums Nr. 1738 Par alkoholu), ir paredzēts šajā likumā ieviestajā īpašajā sistēmā kā raksturīgi saistīts noteikums ar šo preču mazumtirdzniecības monopola pastāvēšanu un darbību. [Šis aizliegums] kā tāds ir jāizvērtē EKL 31. panta izpratnē.
- 2) Tādas īpašas sistēmas ietvaros, kāda ir ieviesta ar Likumu par alkoholu, alkoholisko dzērienu importa, ko veic fiziska persona personīgām vajadzībām, aizliegums principā ir saderīgs ar EKL 31. panta 1. punktu.

Līdz ar to tiktāl, ciktāl [šo aizliegumu] varētu piemērot vienlaicīgi ar alkohola mazumtirdzniecības monopola iespēju “nopietnu pārkāpumu” dēļ atteikt izpildīt fizisko personu alkoholisko dzērienu, kas nav pieejami minētā monopola sortimentā, pasūtījumus, tas būtu saderīgs ar EKL 31. panta 1. punktu tikai tad, ja tas gan no juridiskā, gan faktiskā viedokļa nebūtu diskriminējošs pret citas dalībvalsts izcelsmes precēm. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir pamata lietā.